

Vlaamse Toezichtcommissie voor de verwerking van persoonsgegevens

Advies wetgeving VTC nr. 2022/083 van 6 september 2022

over

tekst	voorontwerp van decreet
van	van de Vlaamse Regering
titel	over de Vlaamse toetsen in het onderwijs
roepnaam	(decreet Vlaamse toetsen)
datum	zoals principieel goedgekeurd op 15 juli 2022

De Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "de VTC");

Gelet op het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (hierna: "het e-govdecreet"), inzonderheid artikel 10/4, §1;

Gelet op de Verordening (EU) 2016/679 van het Europees Parlement en de Raad van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens en tot intrekking van Richtlijn 95/46/EG (hierna AVG), inzonderheid artikel 36, 4, artikel 57, 1, c) en artikel 58, 3;

Gelet op de wet van 30 juli 2018 betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens (hierna "WVG");

Gelet op het verzoek om advies van de heer Ben Weyts, Viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand van 20 juli 2022, ontvangen door de VTC op 20 juli 2022;

Gelet op de behandeling op de zitting van 6 september 2022 en de beslissing om het dossier af te werken in een schriftelijke procedure;

Brengt op 6 september 2022 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De Vlaamse minister bevoegd voor Onderwijs (hierna "de adviesvrager") verzocht om het advies van de Vlaamse Toezichtcommissie (hierna "VTC") over een voorontwerp van decreet *over de Vlaamse toetsen in het onderwijs* (hierna "het Ontwerp"), zonder aanduiding van specifieke artikelen.

2. Aangezien de adviesbevoegdheid van de VTC op grond van artikel 10/4, § 1 van het e-govdecreet betrekking heeft op de verwerkingen van persoonsgegevens, is haar adviesverlening hiertoe beperkt.

Context

3. Dit Ontwerp brengt wijzigingen aan in volgende wetteksten:

- het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997;
- de Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010;
- het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs.

4. Het Ontwerp bevat de wettelijke basis voor de invoering van Vlaamse toetsen in het basis- en secundair onderwijs. Het doel van deze Vlaamse toetsen is het versterken en monitoren van de onderwijskwaliteit. Het Ontwerp regelt de doelstellingen waarvoor deze Vlaamse toetsen zullen worden ingezet, de momenten waarop dit zal gebeuren, het toepassingsgebied en de manier waarop met de data die verwerkt worden zal omgegaan worden.

5. De volgende bepalingen van het Ontwerp hebben betrekking op de verwerking van persoonsgegevens :

- decreet basisonderwijs van 25 februari 1997:

“Art. 5. In hetzelfde decreet, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt in dezelfde afdeling 2ter een artikel 44quinquies ingevoegd, dat luidt als volgt:

“Art. 44quinquies. §1. Door de toepassing van paragraaf 44quater, worden de volgende gegevens verwerkt door de scholen, de bevoegde diensten van de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt¹:

- 1° *de identificatiegegevens van de deelnemende leerlingen;*
- 2° *de individuele toetsresultaten;*
- 3° *de leerlingenkenmerken die nodig zijn voor een juiste interpretatie van de gegevens;*
- 4° *de kenmerken van de school waar de leerling is ingeschreven.*

De scholen verwerken die gegevens van de leerlingen die bij hen zijn ingeschreven. De bevoegde diensten van de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt verwerken die bovenvermelde gegevens van alle leerlingen.

De gegevens worden door de verwerkingsverantwoordelijken gedurende tien jaar bewaard. Na afloop van deze bewaartermijn worden de persoonsgegevens vernietigd of geanonimiseerd. Voor wetenschappelijk onderzoek en statistiek worden de gegevens onbeperkt gepseudonimiseerd bewaard.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor die verwerking en kan de leerlingenkenmerken die verwerkt worden, vastleggen.

§2. De Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt treden, ieder voor zijn of haar bevoegdheid, op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 1. Het bestuur van de onderwijsinstelling of de gemandateerde is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen van de persoonsgegevens, overeenkomstig artikel 31, §1, eerste lid, 5°.

De scholen, de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt bepalen, ieder binnen zijn of haar bevoegdheidssfeer, op transparante wijze hun respectieve verantwoordelijkheden.

¹ Ontwerp, art.2, lid 3: “7°bis bevoegd steunpunt: het universitair steunpunt dat erkend en gesubsidieerd wordt voor de ontwikkeling van de Vlaamse toetsen volgens het besluit van de Vlaamse Regering van 6 juli 1999 houdende de regeling van de procedure en de voorwaarden van erkenning en subsidiëring van de universitaire steunpunten;”

De leerlingen of hun wettelijke vertegenwoordigers hebben het recht op inzage in en kopie van het feedbackrapport met hun resultaten op de Vlaamse toetsen. De leerlingen of hun wettelijke vertegenwoordigers hebben het recht op inzage in hun toets, op een manier die de vertrouwelijkheid van de toetsvragen garandeert.”.

Art. 6.

- Codex Secundair Onderwijs van 17 december 2010

Art. 11. *In dezelfde Codex, het laatst gewijzigd bij het decreet van 9 juli 2021, wordt in hetzelfde hoofdstuk 3/1 een artikel 115/9 ingevoegd, dat luidt als volgt:*

“Art. 115/9. §1. Door de toepassing van artikel 115/8, worden de volgende gegevens verwerkt door de scholen, de centra, de bevoegde diensten van de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt:

- 1° *de identificatiegegevens van de deelnemende leerlingen;*
- 2° *de individuele toetsresultaten;*
- 3° *de leerlingenkenmerken die nodig zijn voor een juiste interpretatie van de gegevens;*
- 4° *de kenmerken van de school of het centrum waar de leerling is ingeschreven.*

De scholen en centra verwerken die gegevens van de leerlingen die bij hen zijn ingeschreven. De bevoegde diensten van de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt verwerken die bovenvermelde gegevens van alle leerlingen.

De gegevens worden door de verwerkingsverantwoordelijken gedurende tien jaar bewaard. Na afloop van deze bewaartermijn worden de persoonsgegevens vernietigd of geanonimiseerd. Voor wetenschappelijk onderzoek en statistiek worden de gegevens onbeperkt gepseudonimiseerd bewaard.

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor die verwerking en kan de leerlingenkenmerken die verwerkt worden, vastleggen.

§2. De Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt treden, ieder voor zijn of haar bevoegdheid, op als verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van de persoonsgegevens, vermeld in paragraaf 1. Het bestuur van de onderwijsinstelling of de gemandateerde is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerkingen van de persoonsgegevens overeenkomstig artikel 123/6, eerste lid, 5°.

De scholen, de centra, de Vlaamse overheid en het bevoegde steunpunt bepalen, ieder binnen zijn of haar bevoegdheidssfeer, op transparante wijze hun respectieve verantwoordelijkheden.

De leerlingen of hun wettelijke vertegenwoordigers hebben het recht op inzage in en kopie van het feedbackrapport met hun resultaten op de Vlaamse toetsen. De leerlingen of hun wettelijke vertegenwoordigers hebben het recht op inzage in hun toets, op een manier die de vertrouwelijkheid van de toetsvragen garandeert.”.

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Voorafgaande toelichting

6. De VTC stelt vast dat de personen van wie gegevens worden verzameld en uitgewisseld de volgende zijn:

- leerlingen van het basisonderwijs en secundair onderwijs

en dat het minstens de volgende gegevens betreft:

- 1° de identificatiegegevens van de deelnemende leerlingen;
 - 2° de individuele toetsresultaten;
 - 3° de leerlingenkenmerken die nodig zijn voor een juiste interpretatie van de gegevens;
 - 4° de kenmerken van de school (of het centrum) waar de leerling is ingeschreven (voor zover gekoppeld aan de leerling).
7. Het betreft informatie over natuurlijke personen met onder meer identificatiegegevens en dus gaat het om de verwerking van informatie over geïdentificeerde natuurlijke personen, zijnde persoonsgegevens zoals bedoeld in de AVG. De VTC gaat daarom na in hoeverre het Ontwerp en de bestaande decreten in lijn liggen met de principes van het gegevensbeschermingsrecht.

2. Bezorgdheden

8. Het betreft de verwerking van de gegevens van minderjarigen en die moet met de nodige voorzichtigheid gebeuren.
9. Wat in de Memorie, noch in de GEB aan bod komt is dat - voor zover de VTC weet – voor het eerst centraal bij de overheid de prestaties van individuele leerlingen op de basisvakken Nederlands en wiskunde verzameld worden en dit van de hele leerlingpopulatie van Vlaanderen. Niet iedereen heeft toegang tot de individuele gegevens, maar ze zijn wel centraal aanwezig (zowel in het toetsplatform als in het dataplatform).
10. In principe kan dus – al zou dat niet de bedoeling zijn - vanaf jonge leeftijd worden opgevolgd wie (leer)bekwaam is en wie niet. Dit is op zich niet evident en ook een mogelijk precedent dat met de nodige aandacht moet worden bekeken. Bovendien worden deze gegevens gekoppeld aan de gedeeltelijk gevoelige leerlingenkenmerken. De vraag stelt zich dus of de uitwerking van dit project niet beter decentraal gebeurt.

3. Kwaliteit van de regelgevende grondslag

11. Het komt de stellers van het Ontwerp toe om erover te waken dat – en dit ook voor de bestaande wet- en regelgeving - elke verwerking die in onderhavige context zal plaatsvinden een rechtvaardigingsgrond vindt in artikel 6 AVG.
12. De nota aan de Vlaamse Regering vermeldt volgende rechtvaardigingsgrond in de AVG:
- “Deze verwerking is noodzakelijk in het kader van een taak van algemeen belang of wettelijke opdracht.”*
13. De VTC gaat er van uit dat de gegevens verwerkt worden op basis van de rechtvaardigingsgrond “voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust”, artikel 6, lid 1, c), AVG.
14. De VTC wenst in herinnering te brengen dat elke overheidsinmenging in de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals gewaarborgd door artikel 8 van het EVRM², artikel 7 van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie samengelezen met artikel 52.1 van het Handvest en artikel 22 van de Grondwet moet worden voorgeschreven in een 'voldoende precieze wettelijke bepaling' die beantwoordt aan een dwingende maatschappelijke behoefte en evenredig is met de nagestreefde doelstelling. In een dergelijke precieze wettelijke

² Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden.

bepaling moeten de essentiële elementen³ van de met de overheidsinmenging gepaard gaande verwerkingen van persoonsgegevens omschreven zijn⁴.

15. Voor verwerkingen op basis van artikel 6, lid 1, c), AVG⁵, die niet zozeer betrekking hebben op het privé-leven, maar eerder enkel op de bescherming van persoonsgegevens, moet het doeleinde voldoende duidelijk afgebakend zijn⁶. Andere elementen van de verwerking die al duidelijk (eventueel impliciet) blijken uit de bestaande wetgeving moeten niet per se herhaald worden. De VTC vindt het niettemin een goede praktijk om dat wel te doen om een uniform kader te creëren waarop verschillende uitvoeringsbesluiten kunnen steunen. Bovendien maakt dit het veel gemakkelijker om de verwerkingen van persoonsgegevens te toetsen aan de AVG, zowel voor de toezichthouder als voor de betrokkenen. Er is dus een onderscheid te maken tussen de legaliteitstoets (eisen waaraan de wettelijke basis moet voldoen om geldig te zijn) en de conformiteitstoets aan de AVG.
16. Aangezien met de vermelding van de essentiële elementen ook minstens gedeeltelijk tegemoetgekomen wordt aan artikel 5, 1, a), AVG, dat bepaalt dat persoonsgegevens moeten worden verwerkt op een wijze die ten aanzien van de betrokkene behoorlijk en transparant is, zal het ontbreken van deze elementen zwaardere transparantiemaatregelen vragen. Er zal immers niet naar wetgeving waarin de verwerking uitdrukkelijk geregeld is, kunnen verwezen worden.
17. De opstellers van de wettelijke en reglementaire teksten zullen moeten inschatten of de beoogde verwerking een meer uitgewerkte rechtsgrond nodig heeft. Daarbij moet in eerste instantie gekeken worden naar de graad van inmenging van de overheid in het privé-leven.
18. Hierbij moet er op gelet worden dat in een eventueel uitvoeringsbesluit (mits delegatie aan de Vlaamse Regering) verdere modaliteiten kunnen worden bepaald, maar dat de essentie in het decreet zelf moet worden opgenomen, wat nu nog niet het geval is. De VTC verwijst naar de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof inzake delegatie door de wetgever⁷).
19. De VTC wijst erop dat er ook sprake kan zijn van persoonsgegevens als bedoeld in artikel 9 AVG, aangezien "identificatiegegevens" en "leerlingenkenmerken" niet verder gespecificeerd worden in dit Ontwerp.

³ Artikel 6, AVG vermeldt de volgende elementen:

- het doel van de verwerking;
- de types of categorieën van te verwerken persoonsgegevens; Deze gegevens moeten bovendien beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt („minimale gegevensverwerking”);
- de betrokkenen;
- de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt;
- de opslagperioden;
- de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke(n).

⁴ EHRM, arrest *Rotaru c. Roumania*, 4 mei 2000; GwH 23 april 2015, arrest nr. 44/2015, 63; GwH 5 oktober 2017, arrest nr. 100/2017, 17; GwH 15 maart 2018, arrest nr. 29/2018, 26; GwH 14 januari 2021, arrest nr. 2/2021, overw. B.22.1.e.e.; GwH 18 november 2021, arrest nr. 158/2021, overw. B.6; GwH 9 december 2021, B.53.1-B.53.2; R.v.St, adv. 68.936/AV van 7 april 2021 over een voorontwerp van wet *betreffende maatregelen van bestuurlijke politie tijdens een epidemische noodsituatie*, Parl.St. Kamer, 2020-2021, doc. nr. 551951/001, 94-98; SCHRAM, F., *Privacy & persoonsgegevens. Handboek*, Brussel, Politeia, 2019, 75-98, 111-116; DEGRAVE, E., *"L'é-gouvernement et la protection de la vie privée – Légalité, transparence et contrôle"*, Collection du CRIDS, Larcier, Brussel, 2014, p. 161 e.v.

⁵ "c) de verwerking is noodzakelijk om te voldoen aan een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust;"

⁶ Artikel 6, 3, AVG. Voor wat punt e) betreft, bestaat de doelstelling van de verwerking in de vervulling van een taak van algemeen belang of voor de uitoefening van het openbaar gezag dat aan de verwerkingsverantwoordelijke is verleend door unierecht of lidstatelijk recht.

⁷ bv. GwH nr. 166/2011, 10 november 2011, overw. B.43.3 e.v., GwH nr. 158/2021, 18 november 2021, overw. B.8.4.2.

20. De GEB vermeldt het volgende i.v.m. het begrip “leerlingenkenmerken”:

“Het gaat hier om leerlingenkenmerken zoals thuistaal, opleidingsniveau van de moeder, al dan niet recht op een schooltoelage, de studierichting (=administratieve groep), het al dan niet volgen van een individueel aangepast curriculum (IAC), of de leerling al dan niet een anderstalige nieuwkomer is, het gebruik van hulpmiddelen bij het afleggen van de toets, geboortjaar, en het geschatte aantal boeken thuis..”

21. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van de artikel 9 AVG behoeven strengere beveiligingsmaatregelen. De VTC wijst op de toepasselijkheid van de artikel 9, WVG die aangeven welke bijkomende veiligheidsmaatregelen moeten voorzien worden:

- de categorieën van personen aanwijzen die de persoonsgegevens kunnen raadplegen, waarbij hun hoedanigheid ten opzichte van de verwerking van de betrokken gegevens nauwkeurig moet worden omschreven;
- de lijst van de aldus aangewezen categorieën van personen ter beschikking houden van de bevoegde toezichthoudende autoriteit voor gegevensbescherming;
- ervoor zorgen dat de aangewezen personen door een wettelijke of statutaire verplichting, of door een evenwaardige contractuele bepaling ertoe gehouden zijn het vertrouwelijke karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen.

22. Andere maatregelen kunnen geformuleerd worden op basis van een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (zie verder).

4. Doelbinding

23. Persoonsgegevens moeten voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden worden verzameld en mogen vervolgens niet verder op een met die doeleinden onverenigbare wijze worden verwerkt (artikel 5, 1, b), AVG).

24. De volgende doeleinden worden in het Ontwerp vermeld:

“§2. De Vlaamse toetsen hebben tot doel de onderwijskwaliteit te versterken en te monitoren door het bereiken van de eindtermen en de leerwinst te meten op onderstaande niveaus.

De resultaten van de Vlaamse toetsen worden op de volgende wijze gebruikt:

1° op Vlaams niveau als bron van informatie over de onderwijskwaliteit, meer bepaald de mate waarin de eindtermen bereikt worden, de mate waarin leerwinst gegenereerd wordt en als element van kwaliteitszorg op systeemniveau;

2° op schoolniveau als element van interne en externe kwaliteitszorg:

- *als één van de elementen in de interne kwaliteitszorg van de school. De school en het schoolbestuur zullen daartoe een eigen feedbackrapport met gecontextualiseerde resultaten op een beveiligde manier kunnen consulteren;*
- *als één van de elementen in de werking van de pedagogische begeleidingsdiensten, zoals geregeld in artikel 15, §1 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van onderwijs;*
- *als één van de elementen in de werking van de onderwijsinspectie, meer bepaald de doorlichtingen zoals vermeld in artikel 36 tot en met artikel 42 van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de kwaliteit van het onderwijs.*

3° op niveau van de leerlingengroep als één van de elementen voor reflectie over het pedagogisch-didactisch handelen in het schoolteam;

4° op leerlingniveau als één van de mogelijke elementen waarmee de klassenraad rekening kan houden bij de evaluatie. De resultaten op leerlingniveau worden niet als enige criterium voor de evaluatie gebruikt.”

25. De doeleinden zijn dan ook welbepaald en transparant. Verder zijn de doeleinden die worden nagestreefd nuttig en noodzakelijk, rekening houdend met het algemeen belang. Er is een evenwicht tussen het belang van de betrokkenen om hun rechten en vrijheden te vrijwaren en het algemeen belang om tot een verwerking van gegevens over te gaan.
26. Bij de bespreking van de risico's in de GEB wordt het aanwenden van de informatie voor andere doeleinden vermeld. Dit is zeker een aandachtspunt.

5. Verantwoordelijkheid

27. Artikel 4.7) AVG bepaalt dat voor de verwerkingen waarvan de regelgeving het doel en de middelen vastlegt, de **verwerkingsverantwoordelijke** diegene is die daarin als dusdanig wordt aangewezen.

28. Het Ontwerp vernoemt volgende verwerkingsverantwoordelijken:

In artikel 5:

- de Vlaamse overheid;
- het bevoegde steunpunt;
- het bestuur van de onderwijsinstelling of de gemandateerde.

In artikel 11:

- de Vlaamse overheid;
- het bevoegde steunpunt;
- het bestuur van de onderwijsinstelling of de gemandateerde.

29. De AVG legt de aanstelling van een functionaris voor de gegevensbescherming (artikel 37 AVG)⁸ op als ook het e-govdecreet.

30. De adviesvrager heeft een **gegevensbeschermingseffectenbeoordeling** (GEB - artikel 35 AVG)⁹ toegevoegd aan de adviesvraag.

⁸ Zie:

- Info op website van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit:

<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/professioneel/avg/functionaris-voor-gegevensbescherming>

- Aanbeveling nr. 04/2017 van de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer (hierna "CBPL")

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-04-2017.pdf>)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 243) (http://vtc.corve.be/docs/WP29_DPO.pdf)

⁹ Voor meer uitleg over en model van GEB, zie:

- <https://overheid.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie-dpia>

6. Minimale gegevensverwerking

31. Conform artikel 5.1, c), AVG, moeten de persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en beperkt zijn tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
32. De categorieën betrokkenen zijn leerlingen van het basisonderwijs en secundair onderwijs.
33. De VTC stelt vast dat wat de voorliggende regeling betreft, de **categorieën van persoonsgegevens** niet voldoende zijn aangeduid:
 - de identificatiegegevens van de deelnemende leerlingen;
 - de leerlingenkenmerken die nodig zijn voor een juiste interpretatie van de gegevens;
 - de kenmerken van de school (of het centrum) waar de leerling is ingeschreven.
34. Het Ontwerp stelt dat de Vlaamse Regering nadere regels kan bepalen voor die verwerking en de leerlingenkenmerken die verwerkt worden, kan vastleggen.
35. De VTC merkt op dat er zeer ruime categorieën bepaald worden en dat het over gegevens zoals bedoeld in artikel 9, AVG kan gaan (zie ook hiervoor) zodat minstens de mogelijkheid die nu aan de Vlaamse Regering wordt gegeven, een verplichting moet worden. De VTC adviseert evenwel om de categorieën voor zover mogelijk – wat zeker al voor de identificatiegegevens kan, al verder te preciseren in het Ontwerp.
36. De GEB stelt volgende bepaling:

“De leerlinggegevens die al beschikbaar zijn in de administratieve databanken vragen we niet meer op bij de betrokkenen. Leerlinggegevens zoals ‘aantal boeken thuis’ worden bevroegd via een korte survey in het toetsenplatform en deze gegevens worden verwerkt op een manier die gelijkaardig is aan de verwerking van de toetsresultaten van de leerling.”

“In het gebruikersbeheer worden enkel de gegevens verwerkt die nodig, relevant en toereikend zijn om de rol van de gebruiker te kunnen vaststellen. Voor de leerlingen worden ook gegevens verwerkt die nodig, relevant en toereikend zijn om een geschikte toets aan te bieden en om hun resultaten te kunnen analyseren. De leerlingenkenmerken zijn nodig om correcte analyses te kunnen uitvoeren”

37. Uit de hiervoor geciteerde paragraaf blijkt dat er ook andere gegevens als ‘aantal boeken thuis’ worden verwerkt. Uit de GEB blijkt ook dat er nog bijkomende persoonsgegevens worden verwerkt: de ervaringen bij de toetsafname en percepties van leerlingen over het onderwijs dat ze aangeboden kregen. Als dit allemaal als leerlingenkenmerken wordt beschouwd, moet dat verduidelijkt worden en in ieder geval moet voor al deze categorieën een verantwoording gegeven worden.
38. Volgens het principe van minimale gegevensverwerking moet vermeden worden dat de niveaus die geen geïndividualiseerde gegevens nodig hebben, deze krijgen.
39. Het is de VTC onduidelijk waarom de niet-gepseudonimiseerde persoonsgegevens centraal moeten verwerkt worden.

- Info op website van de federale Gegevensbeschermingsautoriteit:

<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/professioneel/avg/effectbeoordeling-geb>

- Aanbeveling CBPL nr. 01/2018 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008.pdf>)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 248) (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/handleiding-gegevensbeschermingseffectbeoordeling.pdf>)

40. De VTC kan niet besluiten dat er voldaan wordt aan het principe van minimale gegevensverwerking.
41. In dezelfde zin, moet duidelijker aangegeven worden wie op welk niveau deze gegevens zal ontvangen.
42. Artikel 12 bepaalt wel het volgende in verband met de resultaten:

“De onderwijsinspectie en de pedagogische begeleidingsdiensten zullen de resultaten van de scholen ontvangen die uit deze verwerking zijn afgeleid maar zullen zelf geen persoonsgegevens verwerken in verband met deze toetsen. De scholen krijgen via het Mijn Onderwijs-portaal enkel het eigen schoolfeedbackrapport en de feedbackrapporten van de eigen leerlingen. Die laatste worden enkel aan de scholen bezorgd via Mijn Onderwijs en op geen enkele andere manier bv. rechtstreeks aan leerlingen of ouders bezorgd. De toegang tot het Mijn Onderwijsportaal van de school is geregeld via strikt rollenbeheer.”

43. Op basis van het Ontwerp is het niet duidelijk hoe de gegevensstromen zullen verlopen. De VTC herinnert eraan dat er zal rekening moeten gehouden worden met artikel 8 van het Vlaams e-govdecreet van 18 juli 2008, dat aan Vlaamse instanties de verplichting oplegt om protocollen af te sluiten voor de mededeling van persoonsgegevens aan andere overheden.
44. De VTC wijst erop dat optioneel advies aan haar kan gevraagd worden over een ontwerpprotocol.
45. Krachtens artikel 5.1, e,) AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
46. Wat de **bewaartermijn** betreft, merkt de VTC op dat volgende bepaling vermeld wordt in het Ontwerp:

“De gegevens worden door de verwerkingsverantwoordelijken gedurende tien jaar bewaard. Na afloop van deze bewaartermijn worden de persoonsgegevens vernietigd of geanonimiseerd. Voor wetenschappelijk onderzoek en statistiek worden de gegevens onbeperkt gepseudonimiseerd bewaard.”

47. De VTC merkt op dat de bewaartermijnen in de GEB verder uitgewerkt zijn, namelijk:

“De persoonsgegevens zullen gedurende een termijn van maximum 10 jaar door DOV op het dataplatform worden bewaard. Die bewaartermijn is nodig om leerwinstmetingen te kunnen doen over een schoolloopbaan heen voor de activiteit analyse van en rapportering over de individuele resultaten. Om de leerwinst te meten moeten prestaties van dezelfde leerling gekoppeld kunnen worden. Daarom is bewaring in niet-gepseudonimiseerde vorm nodig. Na het verstrijken van deze bewaartermijn, worden voor onbepaalde duur de gegevens gepseudonimiseerd bewaard voor wetenschappelijk onderzoek en statistische doeleinden, zoals trendanalyses. De gegevens van Discimus en leerID worden daar bewaard volgens de termijnen bepaald voor die bronnen.

De gegevens in de registratiemodule worden maximaal 8 maanden bewaard. De gegevens in het toetsplatform worden gedurende maximaal 6 maanden bewaard. Beide termijnen zijn bepaald op basis van de eerste start van de voorbereiding van de toetsafname en de laatste verwerking in die respectieve modules en een marge.

De persoonsgegevens in de feedbackmodule (Mijn Onderwijs) worden één jaar bewaard, om de nodige tijd te geven aan scholen om de feedback te bekijken en te communiceren naar de leerlingen en hun wettelijke vertegenwoordigers. De scholen bewaren in het kader van de Vlaamse toetsen geen andere persoonsgegevens dan deze feedback.”

48. De VTC beoordeelt dat de bewaartermijnen – onder voorbehoud van de opmerking m.b.t. pseudonimisatie - gerechtvaardigd zijn maar raadt aan om de volledige versie in het Ontwerp op te nemen.

7. Juistheid

49. Persoonsgegevens moeten juist zijn en zo nodig worden geactualiseerd (artikel 5, 1, d), AVG).

50. Het Ontwerp bevat geen bepalingen hierover. De VTC beveelt aan om die op te nemen, eventueel door te verwijzen naar bestaande regelingen.
51. De GEB schat het risico dat een leerling een verkeerde toets krijgt in als grootste risico voor deze verwerking.
52. De VTC acht het centraal bijhouden van niet-gepseudonimiseerde gegevens over kinderen een groter risico dan het verkrijgen van een verkeerde toets.

8. Rechten van de betrokkenen en transparantie

53. Artikel 12 AVG bepaalt dat de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen neemt opdat de betrokkene de in de artikelen 13 en 14, AVG bedoelde informatie en de in de artikelen 15 tot en met 22 en artikel 34, AVG bedoelde communicatie in verband met de verwerking in een beknopte, transparante, begrijpelijke en gemakkelijk toegankelijke vorm en in duidelijke en eenvoudige taal ontvangt.
54. Het Ontwerp bevat hierover volgende bepaling:

“De leerlingen of hun wettelijke vertegenwoordigers hebben het recht op inzage in en kopie van het feedbackrapport met hun resultaten op de Vlaamse toetsen. De leerlingen of hun wettelijke vertegenwoordigers hebben het recht op inzage in hun toets, op een manier die de vertrouwelijkheid van de toetsvragen garandeert.”

55. De VTC wijst er voor de volledigheid op dat op basis van de AVG niet zozeer het rapport maar in ieder geval de individuele gegevens erin vervat of op basis waarvan het rapport gemaakt is, ook opvraagbaar zijn.
56. De VTC is van oordeel dat het aanbevolen is om het Ontwerp aan te vullen met de verplichting om de **vermeldingen** zoals bedoeld in randnummer 47, op te nemen in de communicatie met de burger zodat de betrokkenen goed geïnformeerd worden over de verwerking van hun persoonsgegevens en het voor de betrokkenen duidelijk is wat hun rechten zijn en tot wie zij zich moeten richten voor de uitoefening van hun rechten.
57. De GEB bevat volgende bepaling over transparantie:

“De leerlingen of hun wettelijke vertegenwoordigers zullen een uitgebreid communicatiepakket krijgen over de toetsen en de verwerking van hun gegevens (doelinden, rechtmatigheid, wijze van uitoefening van hun rechten).

Er zullen generieke mailadressen gecommuniceerd worden voor individuele vragen. Leerlingen en hun wettelijke vertegenwoordigers zullen geïnformeerd worden via de website www.vlaamsetoetsen.be én via brieven van de school met de aankondiging van de toetsafname. Daartoe zullen voorbeeldbrieven opgesteld worden door het Steunpunt in samenwerking met de overheid. Die voorbeeldbrieven. Daarbij zal rekening gehouden worden met de leeftijd van de betrokkenen. Een privacyverklaring is één van de mogelijkheden.

De medewerkers (van scholen en van het steunpunt) zullen bij gebruik van ACM-IDM de standaard informatie krijgen.”

9. Beveiligingsmaatregelen

58. Artikel 32 AVG verplicht de verwerkingsverantwoordelijke om gepaste technische en organisatorische maatregelen te treffen die nodig zijn voor de bescherming van de persoonsgegevens. Deze maatregelen moeten een passend beveiligingsniveau verzekeren rekening houdend, enerzijds, met de stand van de techniek ter zake en de kosten voor het toepassen van de maatregelen en, anderzijds, met de aard van de te beveiligen gegevens en de potentiële risico's.
59. De VTC wijst erop dat aangezien de gegevens niet duidelijk afgebakend zijn en het mogelijk delicate gegevens/bijzondere categorieën van persoonsgegevens betreft een bijzondere aandacht vereist is inzake informatieveiligheid.

60. Artikel 32, AVG wijst op een aantal voorbeeldmaatregelen om, waar passend, een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen:
- de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
 - het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen te garanderen;
 - het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
 - een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.
61. Voor de concrete uitwerking hiervan wijst de VTC op de aanbeveling¹⁰ ter voorkoming van gegevenslekken en op de referentiemaatregelen¹¹ die bij elke verwerking van persoonsgegevens in acht zouden moeten worden genomen. De VTC benadrukt ook het belang van een behoorlijk gebruikers- en toegangsbeheer¹² en een logging van de toegangen zodat de functionaris en de toezichhouders kunnen controleren wie wanneer toegang had tot welke gegevens, wat zijn/haar acties waren en waarom¹³.
62. Het Ontwerp vermeldt hierover volgende bepalingen:
- “De verschillende informatietoepassingen die het afnameproces van de Vlaamse toetsen ondersteunen en waar identificatiegegevens en kenmerken van leerlingen verzameld worden, voldoen aan alle standaarden qua informatie- en dataveiligheid. Voor alle toepassingen wordt elke toegang en elke handeling gelogd zodat steeds kan gezien worden wie welke actie ondernomen heeft. De toegang tot de data is strikt beperkt tot de bevoegde personen en overall wordt gewerkt met dubbele authenticatie. Er wordt voorzien in strikte procedures.*
- “De toegang tot het Mijn Onderwijsportaal van de school is geregeld via strikt rollenbeheer. Ook hier wordt elke handeling gelogd.”*
63. De VTC beoordeelt het positief dat de adviesvrager al aandacht heeft geschonken aan de vertrouwelijke behandeling van de persoonsgegevens.
64. De VTC is van oordeel dat er te weinig aandacht wordt geschonken aan de mogelijkheid om met gepseudonimiseerde gegevens te werken in de zin dat met de inschakeling van een TTP, het testenplatform en het dataplatform enkel met gepseudonimiseerde gegevens zouden werken. De authenticatie die vereist is voor de toetsen zou ook bij de TTP moeten gebeuren. De VTC suggereert om de encryptiesleutels ook decentraal bij de scholen te leggen.
65. Aangezien er gedacht wordt aan het gebruik van cloudtoepassingen, verwijst de VTC naar haar adviezen en aanbevelingen daarover¹⁴. De GEB zelf verwijst naar het advies VTC/A/2020/05, maar past het niet toe op deze casus en minimaliseert de problematiek. De VTC beveelt aan om de hosting van het toetsenplatform opnieuw te bekijken.
66. In geval beroep wordt gedaan op een verwerker dan wijst de VTC op volgende vereisten:
- sluiten van een verwerkersovereenkomst;
 - aanstellen van een DPO door de verwerker;

¹⁰ Aanbeveling CBPL nr. 01/2013

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2013.pdf>)

¹¹ Referentiemaatregelen CBPL voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens, Versie 1.0 (<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/nota-inzake-de-beveiliging-van-persoonsgegevens.pdf>)

¹² Zie ook Aanbeveling CBPL nr. 01/2008

(<https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/publications/aanbeveling-nr.-01-2008.pdf>)

Verschiede instanties kunnen hiervoor aangepaste technologische oplossingen bieden (zoals bijvoorbeeld de Kruispuntbank van de Sociale zekerheid).

¹³ *Audit trailing of beveiligd controlespoor.*

¹⁴ <https://overheid.vlaanderen.be/vlaamse-toezichtcommissie-cloud>

- aanwijzen van categorieën personen die toegang hebben en lijst bijhouden.

67. In principe moet de specificering van maatregelen niet in de wetgeving worden opgenomen. Wanneer de decreetgever of in een later stadium (mits delegatie), de Vlaamse Regering echter vermoedt dat de gepaste maatregelen niet gerealiseerd zullen worden zonder dit aan de betrokken instanties expliciet op te leggen, dan moet dat wel gebeuren¹⁵.

III. BESLUIT

68. De VTC is van oordeel dat het voorgelegde voorontwerp **onvoldoende waarborgen** zou kunnen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, op basis van het werken met niet-gepseudonimiseerde gegevens en de daarmee samenhangende mogelijkheid van het volgen van de leerlingen op centraal niveau.

Hans Graux,

Voorzitter VTC

Getekend door: Hans Graux (Signature)
Getekend op: 2022-09-15 12:47:42 +02:00
Reden: Ik keur dit document goed

¹⁵ Dit kan eventueel ook in een ministerieel besluit of een omzendbrief.